

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Рахункової палати
від 28.04.2022 № 10-1

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції
з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-
практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти**

Київ 2022

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ / АБРЕВІАТУР	3
ВСТУП.....	7
I. СТАН УРАХУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ	9
II. НОРМАТИВНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ СПРЯМУВАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ НА СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИХ ЦЕНТРІВ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	10
III. СТАН ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ, РОЗПОДІЛУ ТА ПОВНОТИ ВИКОРИСТАННЯ СУБВЕНЦІЇ	16
V. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ	30
ВИСНОВКИ	35
ПРОПОЗИЦІЇ.....	40

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ / АБРЕВІАТУР

БКУ	- Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI
ГКУ	- Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436
ДБУ	- Державний бюджет України
ДНЗ	- державний навчальний заклад
ДПТНЗ	- державний професійно-технічний навчальний заклад
Закон № 103	- Закон України від 10.02.1998 № 103-98/ВР «Про професійну (професійно-технічну) освіту»
Закон № 922	- Закон України від 25.12.2015 № 922-IX «Про публічні закупівлі»
Закон № 2145	- Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту»
ЗП(ПТ)О	- заклади професійної (професійно-технічної) освіти
Інструкція № 687	- Інструкція з підготовки бюджетних запитів, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 06.06.2012 № 687, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 26.06.2012 за № 1057/21369
КМДА	- Київська міська державна адміністрація
Концепція № 419	- Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р
Методичні рекомендації № 11	- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 № 11
Мінфін	- Міністерство фінансів України
МОН	- Міністерство освіти і науки України
Наказ МОН № 311	- Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.03.2021 № 311 «Про утворення Комісії з розподілу коштів за напрямками (об'єктами, заходами) за бюджетною програмою «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти (код 2211210)»
Наказ МОН № 428	- Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.03.2020 № 428 «Про затвердження персонального складу комісії Міністерства освіти і науки України з підготовки переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри за рахунок коштів державного бюджету»
Наказ МОН № 544	- Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.04.2020 № 544 «Про затвердження Переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри за рахунок коштів державного бюджету у 2020 році»

Наказ МОН № 846	- Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.07.2021 № 846 «Про затвердження Переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких у 2021 році будуть створені навчально-практичні центри сучасної професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок коштів державного бюджету»
НПЦ	- навчально-практичний центр
ОДА	- обласна державна адміністрація
П(ПТ)О	- професійна (професійно-технічна) освіта
Положення № 694	- Положення про навчально-практичний центр (за галузевим спрямуванням) професійно-технічного навчального закладу, затвержене наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.06.2012 № 694, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04.07.2012 за № 1109/21421
Порядок та умови № 925	- Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти, затвержені постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 925
ПТНЗ	- професійно-технічний навчальний заклад
Розпорядження № 843	- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 843-р «Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки»
Розпорядження № 1023	- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.09.2021 № 1023-р «Про розподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти у 2021 році»
Розпорядження № 1055	- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 1055-р «Про розподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти у 2020 році»
Розпорядження № 1570	- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1570-р «Про розподіл резерву коштів освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2020 році та перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2020 рік»
Розпорядження № 1662	- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.12.2021 № 1662-р «Про розподіл резерву коштів освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2021 році та перерозподіл деяких видатків державного бюджету і надання кредитів з державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2021 рік»
Стандарт № 121	- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затвержене наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01.11.2010 за № 1017/18312

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) (далі – аудит): стаття 98 Конституції України, статті 4, 7 і 15 Закону України «Про Рахункову палату», План роботи Рахункової палати на 2022 рік, доручення для виконання повноважень члена Рахункової палати на забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 11.10.2021 № 18-53.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ щодо обґрунтованості планування, розподілу, своєчасності і повноти перерахування, ефективності та законності використання бюджетних коштів на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти; стану внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів; виявлення і оцінка ризиків, які перешкоджають досягненню цілей бюджетної програми; пошук можливостей для удосконалення управління бюджетними коштами.

Предмет аудиту:

1. Кошти державного бюджету у 2020–2021 роках за КПКВК 2211210 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти» (далі – КПКВК 2211210); кошти місцевих бюджетів у 2020 році за КПКВК МБ 0611110 «Підготовка кадрів закладами професійної (професійно-технічної) освіти та іншими закладами освіти», у 2021 році за КПКВК МБ 0611221 «Співфінансування заходів, що реалізуються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти» та КПКВК МБ 0611222 «Виконання заходів щодо створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам».

2. Нормативно-правові, розпорядчі акти та інші документи, які регламентують порядок планування, розподілу, надання та використання бюджетних коштів на відповідну мету; статистична, фінансова, бюджетна звітність та інформація про стан надання та використання бюджетних коштів.

Масштаб аудиту: аналіз та перевірка обґрунтованості планування, правильності розподілу у 2020 та 2021 роках 100 000,0 тис. грн та 150 000,0 тис. грн субвенції відповідно; своєчасності і повноти перерахування, законності та ефективності використання у 2020 році – 21 260,2 тис. грн, 2021 році – 12 210,3 тис. гривень.

Об'єкти аудиту: МОН, у м. Києві: ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», Київське вище професійне училище швейного та перукарського мистецтва, ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації», **Вінницькій області:** Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці, ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці, ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», **Львівській області:** ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва», ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу», **Донецькій області:** Краматорське вище

професійне училище, Маріупольське вище металургійне професійне училище; **Харківській області:** ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти», ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області».

Надсилання запитів до 24 ОДА, КМДА, 103 ЗП(ПТ)О, на базі яких заплановано створення у 2020–2021 роках за рахунок коштів субвенції сучасних НПЦ.

Критерії оцінки:

щодо оцінки ефективності використання коштів:

продуктивності – співвідношення між результатами діяльності розпорядника бюджетних коштів і використаними для досягнення таких результатів коштами бюджету;

результативності – встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності розпорядника бюджетних коштів запланованим результатам;

економності – встановлення стану досягнення розпорядником таких коштів запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

законності – дотримання законодавчих і нормативно-правових актів при прийнятті управлінських рішень уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування в процесі розподілу та використання бюджетних коштів;

щодо законності прийняття управлінських рішень – відповідність вимогам законодавства управлінських рішень, що приймалися уповноваженими органами в процесі планування, розподілу і використання бюджетних коштів;

щодо внутрішнього контролю – спроможність системи внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів забезпечувати законне та ефективне їх використання.

Період проведення аудиту: 2020–2021 роки.

Методи проведення аудиту:

✓ аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів, що встановлюють порядок визначення, надання, розподілу та використання бюджетних коштів;

✓ аналіз методів організації роботи об'єктів аудиту щодо забезпечення ефективного планування та використання бюджетних коштів;

✓ документальна та фактична перевірка використання бюджетних коштів;

✓ аналіз результатів діяльності об'єктів аудиту щодо розподілу та використання бюджетних коштів;

✓ аналіз показників статистичної, фінансової, бюджетної звітності, що стосується предмета аудиту;

✓ отримання пояснень посадових осіб об'єктів аудиту;

✓ проведення анонімного анкетування учнів ЗП(ПТ)О, які навчаються в НПЦ;

✓ аналіз матеріалів засобів масової інформації, інтернет-видань тощо.

ВСТУП

Однією з Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року¹ визначено сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.

Модернізація та розвиток професійно-технічної освіти – це необхідна інвестиція в економічний розвиток України, але воєнна агресія російської федерації проти України критично загострила цей напрям державної політики в сфері освіти, що обумовлене, серед іншого, необхідністю належного відновлення країни професійно підготовленими фахівцями за робітничими професіями.

В Україні підготовку робітничих кадрів для всіх галузей економіки станом на 1 січня 2021 року здійснювали **711 ЗП(ПТ)О**. Контингент учнів у цих закладах становив 246,9 тис. осіб, з яких 14,8 тис. (6 відс.) – діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, особи з інвалідністю.²

Водночас матеріально-технічна база підготовки робітничих кадрів оновлювалася низькими темпами. За даними МОН у ЗП(ПТ)О використовувалося 40 відс. навчально-виробничого обладнання та техніки з терміном експлуатації понад 20 років і лише 34 відс. з терміном експлуатації до 10 років. Це негативно впливало на якість підготовки робітничих кадрів, обмежувало можливості використання інноваційних технологій та засобів у освітньому процесі з урахуванням швидкоплинних змін у сфері сучасних виробничих технологій.

У рамках реформи бюджетної децентралізації виникла необхідність зміцнення фінансових спроможностей органів місцевої влади для забезпечення освітнього процесу у ЗП(ПТ)О на належному рівні, що зумовило запровадження з 2016 року цільової субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ державної форми власності³, а з 2020 року – субвенції на створення НПЦ сучасної П(ПТ)О⁴.

Основною метою субвенції є покращення матеріально-технічної бази ЗП(ПТ)О, на базі яких будуть створені НПЦ як центри вдосконалення практичної підготовки здобувачів П(ПТ)О, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, фахівців підприємств, організацій, установ.

Протягом 2016–2021 років виділено з державного бюджету місцевим бюджетам 500,0 млн грн цільових коштів субвенцій на вказану мету, у тому

¹ Затвержені Указом Президента України від 30.09.2019 № 722.

² За даними Державної служби статистики України.

³ У межах зазначеної субвенції дозволялося спрямовувати кошти на придбання сільськогосподарської техніки, обладнання, матеріалів та устаткування ПТНЗ державної форми власності, на базі яких будуть створені НПЦ з підготовки працівників за окремими професіями.

⁴ У межах зазначеної субвенції передбачено спрямування коштів на придбання сільськогосподарської, іншої техніки, обладнання, матеріалів та устаткування ЗП(ПТ)О, відокремленими структурними підрозділами закладів фахової передвищої, вищої освіти, які мають статус ЗП(ПТ)О, на базі яких будуть створені НПЦ сучасної П(ПТ)О, а також на капітальний ремонт (реконструкцію) майстерень, лабораторій, кабінетів, інших приміщень.

числі у 2020 році – 100,0 млн грн для 53 ЗП(ПТ)О, у 2021 році – 150 млн грн для 62 таких закладів.

Виділення зазначених коштів вирішує проблему оновлення матеріально-технічної бази ЗП(ПТ)О лише частково, оскільки закладів, що потребують такої модернізації, майже вдвічі більше. При цьому обсяги фінансування закладів, що отримали кошти, не забезпечують належного розвитку матеріально-технічної бази, яка б відповідала цілям субвенції щодо якості П(ПТ)О. Як результат, кошти державного бюджету на придбання техніки, обладнання та устаткування, проведення капітального ремонту (в середньому у 2020 році – 1,9 млн грн, у 2021 році – 2,4 млн грн на один заклад), спрямовуються лише для створення НПЦ, на базі яких навчається не більше 20 відс. учнів, що здобувають П(ПТ)О.

Взаємопов'язаність фінансово-економічних умов праці та розвитку людського капіталу, зокрема конкурентоспроможних фахівців робочих спеціальностей, на тлі фактичної незіставності в Україні наявності робочих місць з належною мотивацією праці створюють суттєві перепони у формуванні ефективної державної політики за напрямом П(ПТ)О, спрямованої на її розвиток, що у свою чергу створює ризики неефективного використання коштів державного та місцевих бюджетів на відповідні цілі.

Загрозою економічному зростанню економіки України є вплив кадрів, оскільки останнім часом збільшилася трудова міграція населення з України в країни Європи, особливо це стосується фахівців, які мають професійну (професійно-технічну) освіту. За даними міжнародних економічних експертів⁵ **48 відс.** українських трудових мігрантів, які працюють в Польщі, мають професійну (професійно-технічну) освіту та пояснюють свою міграцію вищим рівнем заробітної плати у порівнянні з Україною, і в подальшому мають намір отримати дозвіл на постійне проживання в цій країні.

На тлі цього, за даними анонімного анкетування, проведеного Рахунковою палатою під час аудиту, встановлено, що наміри щодо міграції в інші країни висловили проанкетовані учні (3237 осіб), які навчаються на базі новостворених НПЦ, на оновлення матеріально-технічної бази яких спрямовуються кошти субвенції. На такі ризики вказали керівники 103 закладів, які подавали заявки на отримання коштів державного бюджету для створення НПЦ, про що висвітлено в цьому звіті.

Серед найбільш затребуваних в Україні кваліфікованих робітників з інструментом є слюсар-ремонтник, швачка та електрогазозварник (більше 21 тис. вакансій станом на 01.01.2021), але за цими професіями кількість безробітних перевищує потребу в них.⁶

Критично важливим таким напрям державної політики став у зв'язку з війною, розв'язаною російською федерацією проти України, руйнуванням національної економіки та інфраструктури країни внаслідок цього.

Отже, враховуючи наведене вище, тема аудиту є гостро актуальною.

⁵ Звіт аналітичного центру компанії з міжнародного працевлаштування Gremi Personal «Пульс трудової міграції. Інтеграційні наміри українських трудових мігрантів у Польщі». – Доступний з: <https://gremi-personal.com.ua/backend/wp-content/uploads/2021/03/puls-trudovoi-migracii.pdf>.

⁶ За даними Державного центру зайнятості.

I. СТАН УРАХУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ

Під час аудиту ефективності управління майном професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності⁷, який проводився у 2017 році, предметом дослідження були об'єкти державної власності (будівлі, приміщення, основні засоби, земельні ділянки), що перебувають в управлінні МОН та закріплені за ПТНЗ; кошти субвенції за КПКВК 2211210⁸ та за КПКВК 2211190 «Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам», спрямовані ПТНЗ на оплату праці з нарахуваннями викладачів, які викладають предмети повної загальної середньої освіти.

За результатами аудиту встановлено, що **управління майном ПТНЗ державної форми власності, переданих з 2016 року на фінансування з місцевих бюджетів, було розбалансованим і неефективним через розпорошення відповідальності за його утримання, використання та модернізацію між центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. У зв'язку з цим оновлення навчальних приміщень, виробничих майстерень та гуртожитків професійно-технічних навчальних закладів, більшість з яких останні десять років перебували у вкрай незадовільному стані, фактично припинилося.**

У деяких охоплених аудитом закладах зношеність основних будівель (навчальних корпусів, гуртожитків) становить 80–100 відс., отже, окремі приміщення взагалі не придатні для навчання і проживання учнів. Незважаючи на це, ні в державному, ні в місцевих бюджетах не передбачалися відповідні капітальні видатки на їх реконструкцію чи капітальний ремонт.

Ураховуючи результати проведеного аудиту, рішенням Рахункової палати надано Кабінету Міністрів України, МОН, окремим ОДА пропозиції, спрямовані на збереження майна ПТНЗ, забезпечення його ефективного використання, а також коштів державного бюджету.

З дев'яти наданих пропозицій Кабінету Міністрів України та МОН п'ять пропозицій враховано в повному обсязі та вжито відповідних заходів. Зокрема, МОН розроблено покроковий алгоритм щодо передання закладів професійної освіти з державної в комунальну власність, який оформлено у вигляді методичних рекомендацій та 15.06.2021 розміщено на сайті міністерства; в Порядку та умовах № 925 визначено конкретні умови, яким має відповідати заклад для отримання субвенції з державного бюджету.

Через те, що низка наданих Рахунковою палатою пропозицій стосувалися положень наказу МОН від 10.05.2017 № 680, яким затверджено перелік сільськогосподарської техніки, обладнання, матеріалів та устаткування, що втратив чинність, деякі відповідні рекомендації втратили свою актуальність.

⁷ Звіт затверджено рішенням Рахункової палати від 13.09.2017 № 18-7.

⁸ У 2016 році «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності»; у 2017 році «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів».

Отже, Кабінетом Міністрів України та МОН вжито окремих заходів реагування на рішення Рахункової палати від 13.09.2017 № 18-7, а саме, з дев'яти наданих пропозицій п'ять враховано в повному обсязі, чотири – не враховано через втрату їх актуальності. Водночас незважаючи на те, що МОН розроблено покроковий алгоритм щодо передання закладів професійної освіти з державної в комунальну власність та доведено його в регіони, це не вирішує проблем значного відсотка зношеності основних засобів. Очікування передання у власність органів місцевого самоврядування майна, використання якого потребуватиме значних капітальних вкладень, фактично призводить до незацікавленості місцевих рад брати на себе такий «тягар».

II. НОРМАТИВНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ СПРЯМУВАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ НА СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИХ ЦЕНТРІВ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

• Правові підстави для надання субвенції

Статтею 53 Конституції України встановлено, що кожен має право на освіту. Держава забезпечує **безоплатність** дошкільної, повної загальної середньої, **професійної (професійно-технічної)**, фахової передвищої та вищої освіти відповідно до стандартів освіти; **розвиток** дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, **професійної (професійно-технічної)**, фахової передвищої, вищої і післядипломної освіти відповідно до законодавства (стаття 4 Закону № 2145).

Частиною першою статті 78 Закону № 2145 встановлено, що **держава забезпечує асигнування на освіту в розмірі не менше ніж 7 відсотків валового внутрішнього продукту за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.**

Фінансування закладів, установ і організацій системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством (частина друга статті 78 Закону № 2145).

Відповідно до частини четвертої статті 78 Закону № 2145 держава створює умови для забезпечення фінансування здобуття особами освіти в обсязі, необхідному для досягнення результатів навчання, передбачених стандартами освіти, та виконання закладами освіти державної та комунальної форм власності ліцензійних умов.

Частиною третьою статті 79 Закону № 2145 передбачено, що **фінансування П(ПТ)О** здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, в тому числі шляхом надання відповідних освітніх субвенцій, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

При цьому БКУ передбачено лише одну освітню субвенцію, кошти якої згідно зі статтею 103-2 цього Кодексу спрямовуються на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у таких типах закладів освіти, як заклади професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної

власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти.

Відповідно до статті 50 Закону № 103 **фінансування професійної підготовки** кваліфікованих робітників (первинної професійної підготовки), соціальний захист здобувачів освіти та педагогічних працівників у державних або комунальних закладах професійної (професійно-технічної) освіти, у **межах обсягів державного та/або регіонального замовлення**, здійснюється на нормативній **основі за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів**.

Видатки на П(ПТ)О з бюджетів міських територіальних громад з адміністративним центром у місті обласного значення – обласному центрі (на оплату послуг з підготовки кадрів на умовах регіонального замовлення у закладах П(ПТ)О та інших закладах освіти державної та/або комунальної власності, які розташовані на території зазначених територіальних громад) стаття 89 БКУ відносить до видатків, що здійснюються з бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад. Згідно із статтею 90 БКУ до видатків, що здійснюються з бюджету Автономної Республіки Крим і обласних бюджетів, належать видатки на П(ПТ)О (на оплату послуг з підготовки кадрів на умовах регіонального замовлення у закладах П(ПТ)О та інших закладах освіти державної та/або комунальної власності (крім закладів, визначених у підпункті "е" пункту 2 частини першої статті 89 цього кодексу).

Разом з тим, згідно з законами України про Державний бюджет України на 2020 та 2021 рік та Порядком та умовами № 925 субвенція спрямовується на придбання сільськогосподарської, іншої техніки, обладнання, матеріалів та устаткування закладами П(ПТ)О, відокремленими структурними підрозділами закладів фахової передвищої, вищої освіти, які мають статус закладу П(ПТ)О, на базі яких будуть створені НПЦ сучасної П(ПТ)О, а також на капітальний ремонт (реконструкцію) майстерень, лабораторій, кабінетів, інших приміщень.

Таким чином, Порядком та умовами № 925 визначено спрямування коштів субвенції на придбання окремих товарів та здійснення капітального ремонту закладами П(ПТ)О, що не узгоджується з положеннями статті 50 Закону № 103, частиною першою статті 97 БКУ та статтями 89 та 90 БКУ, згідно з якими визначено здійснення видатків на оплату послуг з підготовки кадрів (підготовку кадрів), а не на придбання товарів і здійснення ремонту.

- **Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету**

Порядком та умовами № 925⁹ визначено механізм надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення НПЦ сучасної П(ПТ)О, передбаченої законом про ДБУ на відповідний рік.

Згідно з пунктом 2 Порядку та умов № 925 **головним розпорядником субвенції є МОН**. Розпорядниками субвенції за місцевими бюджетами є

⁹ Постанова Кабінету Міністрів України зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2021 № 281.

структурні підрозділи освіти і науки, які визначаються рішенням відповідної місцевої ради про такий бюджет, згідно із законодавством.

Пунктом 3 Порядку та умов № 925 визначено, що **субвенція спрямовується на:**

– придбання сільськогосподарської, іншої техніки, обладнання, матеріалів та устаткування закладами П(ПТ)О, відокремленими структурними підрозділами закладів фахової передвищої, вищої освіти, які мають статус закладу П(ПТ)О, на базі яких будуть створені НПЦ сучасної П(ПТ)О;

– капітальний ремонт (реконструкцію) майстерень, лабораторій, кабінетів, інших приміщень.

Довідково. Сума коштів, які спрямовуються закладами професійної (професійно-технічної) освіти для капітального ремонту (реконструкції), повинна становити не більше 20 відсотків загального розміру субвенції.

Згідно з пунктом 4 Порядку та умов № 925 умовами надання субвенції є:

– співфінансування не більш як 70 відсотків – за рахунок субвенції та не менш як 30 відсотків – за рахунок коштів місцевих бюджетів та/або інших джерел, не заборонених законодавством;

Довідково. Джерелами співфінансування з місцевих бюджетів не можуть бути кошти державного фонду регіонального розвитку та інші міжбюджетні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам.

– створення нових чи облаштування існуючих НПЦ;

– належність ЗП(ПТ)О до об'єктів державної та/або комунальної власності;

– наявність правовстановлюючих документів на рухоме та нерухоме майно, зокрема будівлі, споруди, земельні ділянки ЗП(ПТ)О;

– загальна кількість здобувачів освіти – не менше 400 осіб (для Донецької і Луганської областей – не менше 300 осіб);

– створення НПЦ за професіями, які належать до пріоритетних галузей економіки регіону, країни;

– завершення створення НПЦ та забезпечення їх подальшої експлуатації (у наступних бюджетних періодах) за рахунок місцевих бюджетів або інших джерел, не заборонених законодавством.

Обов'язковою умовою для фінансування за рахунок субвенції є попереднє спрямування коштів місцевих бюджетів за цільовим призначенням.

Включення закладу до переліку ЗП(ПТ)О, на базі яких планується створення НПЦ, здійснюється відповідно до обґрунтованих пропозицій комісії, утвореної МОН, що сформовані за результатами розгляду заявок (за зразком), поданих обласними, Київською міською держадміністраціями. Критерії оцінки заявок затверджуються комісією.

• **Порядок відбору комісією ЗП(ПТ)О, на базі яких можуть бути створені НПЦ**

Наказами МОН № 428 та № 311 затверджено персональний склад комісії на 2020 та 2021 роки¹⁰ відповідно. З 2021 року до складу комісії увійшли представники комітетів Верховної Ради України.

Рішеннями комісії затверджено критерії оцінки заявок, а також запроваджено рейтингову оцінку таких закладів відповідно до інформації, яку надавали керівники закладів у своїх заявках.

Водночас окремі критерії оцінки заявок, визначені комісіями у 2020 і 2021 роках (*співпраця із соціальними партнерами, участь у проєктах; очікуваний ефект від створення НПЦ; якісний склад педагогічних працівників закладу П(ПТ)О; зв'язок з ринком праці; якість інфраструктури та обладнання, включаючи навчальні, рекреаційні та інші приміщення; досвід та потенціал викладання для різних груп здобувачів П(ПТ)О (молодь, дорослі, особи з особливими освітніми потребами)*) не містять конкретних якісних або кількісних вимірників (індикаторів), яким має відповідати заклад, що не дозволяє оцінити об'єктивність їх відбору комісією та включення до затвердженого наказами МОН переліку.

Довідково. Наприклад, для критерію «співпраця із соціальними партнерами, участь у проєктах» індикатором міг бути показник кількості укладених договорів, меморандумів, угод, контрактів тощо; «очікуваний ефект від створення НПЦ» – рівень працевлаштування учнів; «якісний склад педагогічних працівників ЗП(ПТ)О» – рівень кваліфікації працівників та досвід роботи; «зв'язок з ринком праці» – наявність меморандуму, угод, контрактів тощо; «якість інфраструктури та обладнання, включаючи навчальні, рекреаційні та інші приміщення» – рівень зношеності основних засобів; «досвід та потенціал викладання для різних груп здобувачів П(ПТ)О (молодь, дорослі, особи з особливими освітніми потребами)» – кількість років викладання.

Так, у заявці ДПТНЗ «Сновське вище професійне училище лісового господарства» (Чернігівська область) (галузеве спрямування – лісове господарство, лісозаготівля) в підрозділі «Очікуваний ефект від створення навчально-практичного центру» керівником закладу зазначено, що це єдиний заклад в області, який здійснює підготовку робітників лісогосподарського напрямку, та наведено інформацію описового характеру, яка стосується вказаного підрозділу.

У заявці ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» (Сумська область) (галузеве спрямування – будівництво та комунальне господарство) в підрозділі «Очікуваний ефект від створення навчально-практичного центру» керівником закладу наведено також описовий характер стосовно подальшого ефекту від створення центру. Ці дві заявки комісією оцінено по-різному, зокрема, першому закладу проставлено 2 бали, другому закладу – 3 бали.

¹⁰ У статті 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» передбачено, зокрема, що для розподілу коштів за напрямками (об'єктами, заходами) за бюджетною програмою 2211210 МОН утворює комісію, до складу якої включаються представники МОН, члени Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (не менше 33 відсотків складу комісії) та Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (не менше 33 відсотків складу комісії).

У результаті це вплинуло на загальну рейтингову оцінку і перший заклад не було включено до переліку закладів, які отримали кошти субвенції на створення НПП.

ОДА та КМДА оцінку заявок здійснювали за різними критеріями. Наприклад, Донецька, Запорізька, Полтавська, Черкаська ОДА обрали пункт 4 Порядку та умов № 925, який визначає умови надання субвенції; Миколаївська ОДА обрала лише деякі критерії, передбачені в цьому пункті, а Чернігівська ОДА – додаткові критерії, не передбачені умовами надання субвенції, але інформація про які надається закладами у заявках; Івано-Франківська та Сумська ОДА обрали також пункт 5 Порядку та умов № 925, який передбачає окремі умови для об'єктів будівництва; КМДА взагалі не застосовувало ніяких критеріїв, аргументуючи тим, що такі критерії не визначені; Вінницькою, Київською та Львівською ОДА створено конкурсну комісію (робочі групи), на якій здійснювався відбір заявок.

У результаті цього зі 106 закладів П(ПТ)О, які подали заявки у 2020 році, 23 заклади подали заявки, які не відповідали вимогам до закладів та документам, передбаченим у Порядку та умовах № 925, зокрема, не містили належно підписаних гарантійних листів щодо своєчасного використання коштів субвенції; відповідну кількість здобувачів освіти, а також відповідні обсяги співфінансування з місцевих бюджетів видатків на створення НПП та обсяги коштів для капітального ремонту (реконструкції), що є умовами надання субвенцій. У 2021 році зі 110 закладів П(ПТ)О, які подали заявки, відхилено заявки трьох закладів з причини їх невідповідності встановленим вимогам.

Встановлено факти подання в заявках недостовірної інформації. Так, ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва» у заявці передбачено обсяг необхідного фінансування за рахунок інших джерел у сумі 300,0 тис. грн на капітальний ремонт (реконструкцію). Водночас проектно-кошторисна документація (обґрунтування) на проведення капітального ремонту у НПП, затверджена в установленому порядку, дефектні акти тощо в закладі відсутні. Також закладом внесено недостовірні відомості щодо права власності на об'єкти нерухомості, якісного складу педагогічних працівників, умов для навчання осіб з порушенням опорно-рухового апарату.

ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» в заявці вказано про наявність правовстановлюючих документів на нерухоме та рухоме майно. Водночас закладом не оформлено правовстановлюючі документи на нерухоме майно (на земельні ділянки за адресами м. Харків, вул. Морозова, 20а, загальною первісною та залишковою вартістю 8 335,7 тис. грн та м. Мерефа, вул. Дніпровська, 207).

• *Правила визначення пріоритетності галузей економіки регіону, країни*

Однією з умов надання субвенції є створення навчально-практичних центрів за професіями, які належать до пріоритетних галузей економіки регіону, країни.

Єдиним документом, який визначає перелік пріоритетних галузей економіки, є Розпорядження № 843. До таких галузей віднесено агропромисловий, житлово-комунальний та машинобудівний комплекси; транспортну інфраструктуру; курортно-рекреаційну сферу і туризм; переробну промисловість.¹¹

Указане розпорядження прийняте відповідно до частини другої статті 2 Закону України від 06.09.2012 № 5205 «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», який визначає основи державної політики в інвестиційній сфері протягом 2013–2032 років щодо стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки. Інших документів, які визначають перелік пріоритетних галузей економіки країни, в законодавчій базі немає. **Крім того, в законодавчій базі відсутній затверджений перелік професій для конкретної пріоритетної галузі економіки.**

Отже, на сьогодні не визначено, які саме професії належать до пріоритетних галузей економіки регіону, країни.

Як зазначалося вище, видатки місцевих бюджетів, у тому числі сформованих за рахунок надходжень цільових субвенцій, спрямовуються на оплату послуг з підготовки кадрів **на умовах регіонального замовлення** у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

З метою забезпечення єдиного підходу до формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів, а також визначення шляхів взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 994-р схвалено Методичні рекомендації щодо формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів, в яких зазначено, що регіональне замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів є засобом задоволення потреб економіки держави, регіону та суспільства у кваліфікованих кадрах, забезпечення конституційного права громадян на здобуття освіти відповідно до їх покликань, інтересів та здібностей.

***Довідково.** Згідно з Академічним тлумачним словником української мови¹² «пріоритет» це переважне, провідне значення кого-, чого-небудь, перевага над кимсь, чимсь; «потреба» це необхідність у кому-, чому-небудь, що вимагає задоволення,*

¹¹ Напрями: виробництво, зберігання харчових продуктів, у тому числі дитячого харчування, а також виробництво біопалива, з орієнтацією на імпортозаміщення; створення об'єктів поводження з відходами (побутовими, промисловими та відходами, які утворилися в результаті добування та перероблення корисних копалин і виробництва електричної та теплової енергії); будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення; виробництво нових та імпортозаміщуючих видів комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів; будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури; будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури; імпортозаміщуюче металургійне виробництво.

¹² Словник української мови [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://sum.in.ua/s>.

потрібність. Тому поняття «пріоритет» і «потреба» не можна ототожнювати, оскільки потреба набагато ширше поняття, ніж пріоритет.

Таким чином, в Порядку та умовах № 925 передбачено надання субвенції на умовах приналежності професії до пріоритетних галузей економіки регіону, країни. Фактично при наданні субвенції ця пріоритетність визначалася відповідно до професійної направленості закладу, наявності необхідної кількості учнів, що дозволяло створити на своїй базі НПЦ.

Наказами МОН № 544 та № 846 затверджений перелік ЗП(ПТ)О, на базі яких будуть створені НПЦ, до якого увійшли відібрані комісією МОН ЗП(ПТ)О з професіями за таким галузевим спрямуванням: автоматизація та приладобудування; будівництво; видавництво та поліграфія; деревообробка; електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; інформаційні технології; легка промисловість; машинобудування; сільське господарство; сфера обслуговування; торгівля та громадське харчування; транспорт.

Отже, галузеве спрямування відібраних до переліку закладів П(ПТ)О, на базі яких передбачено створення НПЦ, набагато ширше, ніж затверджений Розпорядженням № 843 перелік пріоритетних галузей економіки країни.

Разом з тим за даними Державної служби зайнятості найбільше вакансій у 2020–2021 роках спостерігалось у галузях сільське, лісове та рибне господарство, переробна промисловість, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (майже 50 відс. загальної кількості серед 19 видів економічної діяльності).

Отже, в нормативній базі визначено напрями використання коштів субвенції та умови її надання. Водночас передбачення в державному бюджеті субвенції на придбання окремих товарів та здійснення капітального ремонту закладами П(ПТ)О не узгоджується з положеннями статті 50 Закону № 103, частини першої статті 97 БКУ та статей 89 та 90 БКУ, якими передбачено здійснення видатків на підготовку кадрів (оплату послуг з підготовки кадрів). Крім того, на законодавчому рівні не визначено переліку професій, які належать до пріоритетних галузей економіки регіону, країни, та комісією МОН не затверджені конкретні якісні та кількісні вимірники (індикатори) оцінки заявок ЗП(ПТ)О (окрім критеріїв, що відображають суто статистичні показники) для включення їх до переліку ЗП(ПТ)О, на базі яких планується створення НПЦ, для більш об'єктивного відбору таких закладів, вимірювання результатів виконання завдань і досягнення цілей.

ІІІ. СТАН ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ, РОЗПОДІЛУ ТА ПОВНОТИ ВИКОРИСТАННЯ СУБВЕНЦІЇ

- Для підготовки проектів законів про держбюджет на 2020 та 2021 роки МОН, як головним розпорядником субвенції, складено бюджетні запити за бюджетною програмою КПКВК 2211210.

Відповідно до бюджетних запитів розрахована МОН потреба в коштах субвенції на 2020 рік – 100 000,0 тис. грн, на 2021 рік – 150 000,0 тис. гривень.

Розрахунок потреби в коштах субвенції на 2020–2021 роки здійснено МОН за прогнозними кількісними показниками створення НПЦ у 2020 році –

50 од., у 2021 році – 30 одиниць.

Довідково. МОН із недотриманням вимог пункту 1.5 розділу I Інструкції № 687 детальних розрахунків, зазначених в бюджетних запитах на 2020 і 2021 роки обсягів субвенції, до Мінфіну не надано.

У законах про ДБУ на 2020 та 2021 роки обсяг видатків за субвенцією затверджено у визначених в бюджетному запиті розмірах.

За результатами оцінювання у 2020 році з 91 заявки комісією відповідно до обрахованого рейтингу обрано 53 ЗП(ПТ)О загальною сумою створення НПЦ **145 461,1 тис. грн**, у тому числі сума субвенції з державного бюджету – **99 996,9 тис. грн**, сума співфінансування – 45 461,1 тис. гривень.

У 2021 році з 107 заявок обрано 62 заклади П(ПТ)О загальною сумою створення НПЦ **224 792,28 тис. грн**, з них кошти субвенції **150 000,0 тис. грн**, сума співфінансування – 74 792,28 тис. гривень.

Відповідно до Розпоряджень № 1055 та № 1023 кошти субвенції розподілено у повному обсязі між 29 та 35 місцевими бюджетами відповідно.

Згідно з Розпорядженнями № 1570 та № 1662 Кабінетом Міністрів України здійснено перерозподіл загального обсягу бюджетних призначень, передбачених МОН відповідно на 2020 рік та 2021 рік у загальному фонді державного бюджету, в результаті чого обсяг субвенції за КПКВК 2211210 зменшено до **99 445,1 тис. грн**, або на 554,9 тис. грн (на 0,6 відс.), та до **149 203,1 тис. грн**, або на 796,9 тис. грн (на 0,5 відсотка).

Перерахування коштів здійснено у повному обсязі, але без дотримання помісячного розпису бюджетних асигнувань. У 2020 році замість серпня місяця кошти перераховано у вересні (50 000,0 тис. грн), у 2021 році – замість червня перераховано у вересні (50 000,0 тис. грн), що спричинено відсутністю затвердженого Кабінетом Міністрів України розподілу у серпні та червні відповідно.

• За **2020 рік** касові видатки за КПКВК 2211210 становили **89 284,98 тис. грн**, або 90 відс. обсягу надходжень з державного бюджету. Залишилися невикористаними **10 160,12 тис. грн** (10 відсотків).

У цілому 53 закладами П(ПТ)О в регіонах використано 90 відс. отриманого обсягу субвенції. Взагалі не використано виділені кошти на дооснащення раніше створеного НПЦ Ордена «Знак пошани» вище професійне училище № 75» (Дніпропетровська обл.) у розмірі 1847,9 тис. гривень.

Причинами невикористання у 2020 році коштів субвенції, передбачених на придбання обладнання та проведення капітального ремонту (за даними закладів П(ПТ)О), є проблемні питання, зумовлені проведенням закупівель, а також невиконанням умов договорів постачальниками.

За **2021 рік** касові видатки за КПКВК 2211210 становили **141 820,8 тис. грн**, або 95 відс. обсягу надходжень з державного бюджету. Залишилися невикористаними **7 382,3 тис. грн** (5 відсотків)¹³.

¹³ На дату завершення аудиту в МОН (січень 2022 року) інформація про причини невикористання коштів у 2021 році відсутня.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2022 № 245 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету» відповідно до абзацу другого підпункту 2 пункту 22 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» БКУ скорочені видатки за дослідженою бюджетною програмою за КПКВК 2211210 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти» на суму 250,0 млн грн, що дорівнює всій сумі затверджених видатків за вказаною субвенцією на цей рік.

Довідково. У 2020 році обсяг касових видатків місцевих бюджетів за КБК 0930 «Підготовка кадрів закладами професійної (професійно-технічної) освіти та іншими закладами освіти» становив 11,1 млрд грн, з них поточні видатки – 10,7 млрд грн, у тому числі оплата праці з нарахуваннями – 7,6 млрд грн; у 2021 році загальний обсяг касових видатків становив 13,6 млрд грн, з них поточні видатки – 13,4 млрд грн, у тому числі оплата праці з нарахуваннями – 9,3 млрд гривень. Частка капітальних видатків у загальному обсязі касових видатків з місцевих бюджетів за КБК 0930 була незначною та становила 3,4 відс. (376,7 млн грн) та 2,4 відс. (328,9 млн грн) відповідно.

Отже, визначення потреби в коштах субвенції здійснювалося МОН без урахування заявок ЗП(ПТ)О, відповідно до яких кількість НПЦ, які планувалося створити у 2020–2021 роках за рахунок коштів субвенції, вдвічі перевищує кількість НПЦ, які включено до бюджетних запитів. У результаті комісією відбір ЗП(ПТ)О, на базі яких передбачено створення за рахунок коштів субвенції НПЦ, здійснювався виключно в межах затвердженого в державному бюджеті обсягу субвенції. Як наслідок, не всі заклади отримали можливість створити на своїй базі такі центри за рахунок коштів державного бюджету.

IV. ЗАКОННІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Під час аудиту безпосередні контрольні заходи проведено у 12 ЗП(ПТ)О у Вінницькій, Донецькій, Львівській, Харківській областях та м. Києві¹⁴. При цьому здійснено перевірку дотримання вимог законодавства та ефективності використання коштів цими закладами субвенції на створення НПЦ сучасної П(ПТ)О у 2020 році в сумі 21 260,2 тис. грн (21 відс. загального обсягу передбачених видатків), у 2021 році – 12 210,3 тис. грн (8 відсотків).

Проведено огляд придбаної вказаними ЗП(ПТ)О техніки, обладнання, матеріалів, устаткування та зробленого капітального ремонту (реконструкції).

На об'єктах контролю встановлено факти нерезультативного використання бюджетних коштів на суму **2545,3 тис. грн**, використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства – **1575,7 тис. грн**, втрати (збитки) внаслідок прийняття управлінських рішень з порушенням норм законодавства – **3221,6 тис. грн** (з них відшкодовано

¹⁴ У зв'язку із заходами, запровадженими Кабінетом Міністрів України на всій території України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19), вибір об'єктів аудиту був обмежений містами (адміністративно-територіальними центрами) за місцем розміщення територіальних управлінь Рахункової палати, а також рівнем використання коштів субвенції.

205,1 тис. грн), нецільове використання коштів – **497,2 тис. грн**, порушення законодавства про публічні закупівлі – **5395,9 тис. грн**, порушення, пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку – **6341,2 тис. грн** (з них усунуто під час аудиту на 79,7 тис. грн), порушення, пов'язані з виконанням договірних зобов'язань – **2350,4 тис. гривень**.¹⁵

Стосовно посадових осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені частинами третьою та шостою статті 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення (порушення законодавства про закупівлі), складено **шість** протоколів про адміністративне правопорушення.

• **Нерезультативне використання бюджетних коштів**

*Придбання обладнання матеріалів та устаткування, яке не використовується за призначенням тривалий термін (більше шести місяців), свідчить про нерезультативне використання **1518,8 тис. гривень**.*¹⁶

Наприклад, Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 у м. Вінниця придбано у 2020 році за кошти субвенції в сумі 687,1 тис. грн деревообробне обладнання/устаткування, яке було введено в експлуатацію протягом 7–10 місяців після його постачання, частина якого, а саме комплект фрез віконних вартістю 312,6 тис. грн, на час проведення аудиту (станом на 10.11.2021) не використовувався.

Основною причиною зазначеного є відсутність матеріалу для обробки на вказаному устаткуванні, який мав бути поставлений благодійною німецькою організацією. Також постачальником ПП «Ющишин» не виконано роботи з пусконаладжувальних робіт вказаного вище комплекту віконних фрез (відповідно до умов договору термін проведення безкоштовних пусконаладжувальних робіт завершився 04.12.2021).

Маріупольським вищим металургійним професійним училищем придбано в жовтні-грудні 2020 року термопенал, маски зварювальника Fazor 1000, маски Vizor 4000 Plus, кутові шліфувальні машини, пілососи, маятникова пила, фрезерний верстат на суму 183,0 тис. грн, які перебували на

¹⁵ За результатами проведеного аудиту на об'єктах контролю частину встановлених порушень (недоліків) було усунуто об'єктами контролю, про що ними зазначено у своїх листах (Краматорське вище професійне училище, ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації», ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці», ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу», Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці), направлених за результатами обговорення проекту Звіту 13.04.2022. Більш детальну інформацію про вжиті заходи об'єктами контролю на виконання статті 36 Закону України «Про Рахункову палату» буде оприлюднено на сайті Рахункової палати.

¹⁶ Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці – 687,1 тис. грн, ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 477,4 тис. грн, Маріупольське вище металургійне професійне училище – 183,0 тис. грн, Київське вище професійне училище швейного та перукарського мистецтва – 138,3 тис. грн, ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» – 21,9 тис. грн, ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» – 6,2 тис. грн, Державний навчальний заклад «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» – 4,9 тис. гривень.

інструментальному складі та на дату проведення аудиту (19.11.2021), або більше 10 місяців, не використовувалися.

Придбання обладнання, матеріалів та устаткування за цінами, що перевищують середньоринкові, свідчить про неекономне використання 1026,5 тис. гривень.¹⁷

Наприклад, Краматорським вищим професійним училищем придбано у 2020 році обладнання для НВЦ за спеціальністю «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів. Електрозварник ручного зварювання», ціни на яке за даними офіційних представників в Україні відповідних торговельних марок, а також цін на аналогічні товари, завищено від 17 до **792** відс., або загалом щонайменше на 761,9 тис. гривень. Так, училищем придбано п'ять комплектів інструментів для діагностики двигуна, до якого входять також п'ять комплектів відеоендоскопу Inskam P40, три тестери для інжекторів Trisco HS-A1013 універсальних (FT-310), два ALLOID компресометра дизельного, 20 предметів (K-1014)), ціною 22,4 тис. грн за од. на суму 111,9 тис. гривень. Водночас за даними інтернет – сайтів спеціалізованих магазинів вартість такого комплексу за одиницю становить 12,54 тис. грн, або в 8,9 раза менше. У результаті закладом неекономно використано 99,4 тис. гривень.¹⁸

• Використання коштів державного бюджету з порушенням вимог чинного законодавства

Здійснено оплату за товар, який фактично не поставлено, та оплату послуг, які фактично не виконано на дату оплати, на загальну суму 866,8 тис. гривень.¹⁹

Наприклад, ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва» відповідно до договору, укладеного з ФОП Седіна І. С., 17.12.2020 оплачено 161,7 тис. грн за комбінований монтажний пристрій для стикового і розтрубного зварювання ST 160, який на момент оплати всупереч умовам договору не було поставлено, чим порушено вимоги частини першої статті 49 БКУ, згідно з якою розпорядник бюджетних коштів після отримання товарів, робіт і послуг за умовами взятого бюджетного зобов'язання приймає рішення про їх оплату та надає доручення на здійснення платежу органу Казначейства України.

В інструкції з експлуатації (чеською мовою) та гарантійному талоні на вказаний пристрій зазначено його відвантаження з Республіки Чехія 02.02.2021, тобто у наступному бюджетному році, що на 17 календарних днів

¹⁷ Краматорське вище професійне училище – 804,2 тис. грн, ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» – 182,4 тис. грн, ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 34,0 тис. грн, ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» – 5,9 тис. гривень.

¹⁸ Детальна інформація наведена в акті аудиту від 26.11.2021 № 24-10/18-38 «о».

¹⁹ ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 246,5 тис. грн, Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці» – 321,7 тис. грн, ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва» – 291,5 тис. грн, ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти» – 7,1 тис. гривень.

пізніше, ніж закладом був оплачений цей товар. Відповідно до наданої до аудиту інструкції (російською мовою) з експлуатації вищевказаного пристрою, дата продажу – 08.04.2021, що на 112 календарних днів пізніше, ніж закладом було сплачено за цей товар.

Проведення видатків з недотриманням умов щодо відсоткового співвідношення видатків на створення НППЦ на загальну суму 700,7 тис. грн, а також за невідповідним КЕКВ на суму 8,2 тис. гривень.²⁰

Так, відповідно до пункту 4 Порядку та умов № 925 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 104) однією з умов надання субвенції є співфінансування не більш як 70 відсотків – за рахунок субвенції та не менш як 30 відсотків – за рахунок коштів місцевих бюджетів та/або інших джерел, не заборонених законодавством.

За зібраними даними від 44 та 56 ЗП(ПТ)О, яким у 2020 та 2021 роках затверджено обсяг видатків за субвенцією з державного бюджету на створення НППЦ в сумах 73333,0 та 121617,7 тис. грн відповідно, фактичні показники становили в середньому 63/37 відс. (за затвердженими видатками) та 65/35 відс. (за касовими видатками), тобто у цілому умови співфінансування видатків на створення центрів дотримано.

Водночас під час аудиту встановлено, що згідно з наказом МОН № 544 ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» включено до переліку закладів П(ПТ)О, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри за рахунок коштів державного бюджету у 2020 році. Відповідно до даних кошторису, який подано закладом у заявці для розгляду комісією для включення до вказаного переліку, закладом передбачено витрати в сумі 1001,0 тис. грн, у т. ч. кошти субвенції – 700,7 тис. грн та інші джерела – 300,3 тис. гривень.

Фактично закладом у 2020 році використано коштів субвенції в сумі 700,7 тис. грн, водночас власних коштів спрямовано в сумі 88,5 тис. грн, що становить 11,2 відс. загального обсягу видатків. Таким чином, умови співфінансування, визначенні в пункті 4 Порядку та умов № 925, не дотримано.

• Втрати (збитки) внаслідок придбання товарів (послуг), які фактично не поставлено (не виконано)

Придбання застарілого та не відповідно до тендерної документації обладнання на загальну суму 2936,6 тис. гривень²¹.

Під час проведення огляду 22.11.2021 в Краматорському вищому професійному училищі контрольною групою Рахункової палати встановлено, що із придбаного училищем у ФОП Дрімайловець Володимир Валерійович обладнання на загальну суму 3 482,7 тис. грн лише 15,6 відс. (на суму 546,1 тис. грн) поставлено постачальником відповідно до умов договору. Товарно-матеріальні цінності на суму 1 021,2 тис. грн не відповідають визначеним в умовах договору технічним характеристикам (розміру,

²⁰ ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» – 700,7 тис. грн, Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці» – 8,2 тис. гривень.

²¹ Краматорське вище професійне училище.

комплектності наборів, іншим параметрам). В установі відсутні гігієнічні висновки, гарантійні талони, технічні паспорти тощо на отримане обладнання.

Не ідентифікована частина обладнання, пред'явленого училищем як придбане відповідно до договору від 21.12.2020 № 14 та прийняте за видатковою накладною від 24.12.2020 № 07 на загальну суму 374,7 тис. грн (установка для зливу та заливу мастила у кількості 1 од. на суму 14,13 тис. грн; набір пневматичного інструменту у кількості 4 од. на суму 50,15 тис. грн; стенд-тренажер «Діючий передньопривідний легковий автомобіль» у кількості 1 од. на суму 310,44 тис. грн), у зв'язку з відсутністю інструкцій з експлуатації, гігієнічних висновків, гарантійних талонів, технічних паспортів та невідповідністю визначеним умовам тендерної документації характеристик та змісту тендерної пропозиції постачальника в частині технічних характеристик.

При цьому стенд-тренажер «Діючий передньопривідний легковий автомобіль» є справжнім легковим автомобілем LADA Granta, комплектації STANDART, за ціною на офіційному сайті дилера – 238,0 тис. грн (2021 рік).

За інформацією, отриманою від дилера з продажу зазначених моделей на ринку України, ціна цієї марки автомобіля в 2020 році становила 224 тис. грн, що на 86,0 тис. грн менше від ціни автомобіля, придбаного училищем (310,44 тис. гривень).

Не підтверджено наявності 15 од. обладнання на загальну суму 1 234,21 тис. грн також через неможливість його ідентифікації (немає інструкцій з експлуатації, технічних паспортів, гарантійних талонів тощо) та невідповідність умовам технічних вимог тендерної документації та тендерної пропозиції постачальника (до огляду пред'явлено морально та фізично застаріле обладнання, що пошкоджено іржею та має замасковані фарбою дефекти).

Крім того, оглядом засвідчено відсутність товарно-матеріальних цінностей на загальну суму 306,5 тис. грн, які на підставі акта приймання-передачі 23.09.2021 передано постачальнику для усунення несправності або заміни, однак не повернене ним в п'ятиденний термін.

Відповідно до рішення Рахункової палати від 07.12.2021 № 32-8 про виявлені при здійсненні аудиту в Краматорському вищому професійному училищі ознаки кримінального правопорушення поінформовано Офіс Генерального прокурора листом від 14.12.2021 № 18-3093. Донецькою обласною прокуратурою за повідомленням Рахункової палати відкрито кримінальне провадження від 21.12.2021 № 4021000000002647 за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частиною п'ятою статті 191 ККУ, посадовими особами цього училища.

Оплачено виконання робіт, які фактично не виконано, та за товар, який фактично не поставлено, на загальну суму 285,0 тис. гривень.²² Відшкодовано завданих втрат (збитків) на суму 205,1 тис. гривень.

– ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» 08.11.2021, 10.11.2021, 28.11.2021 та 01.12.2021 підписано накладні на отримання товару (блендер занурювальний EWTINOX IB220MV, плити індукційні SARO Gastro-Products, холодильна шафа OZTI 72 K4.06NMV00, морозильна шафа OZTI 72 K4.06LMV00) на загальну суму 205,1 тис. грн, які не було одержано/поставлено на дату завершення аудиту (станом на 22.12.2021), що свідчить про заподіяння збитків територіальній громаді на вказану суму.

У діях посадових осіб закладу, якими підписані видаткові накладні та платіжні доручення на перерахування коштів, і посадових осіб постачальника (ФОП «Якобчук В. П.»), якими включено до видаткових накладних недостовірні відомості про фактичне постачання матеріальних цінностей (які фактично не поставлено), вбачаються ознаки розтрати або заволодіння чужим майном, а також внесення завідомо неправдивих відомостей до офіційних документів.

Після завершення аудиту (23.12.2021) керівництвом училища забезпечено постачання ФОП «Якобчук В. П.» відсутнього обладнання та устаткування на загальну суму 205,1 тис. грн, що свідчить про відшкодування завданих збитків.

– директором Київського вищого професійного училища швейного та перукарського мистецтва 11.12.2020 підписано акт приймання виконаних робіт за грудень 2020 року, до якого внесено недостовірні відомості про обсяги виконаних робіт та витрати на загальну суму 55,7 тис. грн, зокрема, включено витрати на встановлення стельового багету (31,6534 м), умивальника з підведенням холодної та гарячої води та інше.

За таких обставин у діях директора училища та посадових осіб виконавця робіт (ТОВ «УКРАРХБУД») вбачаються ознаки розтрати або заволодіння чужим майном, а також внесення завідомо неправдивих відомостей до офіційних документів.

– ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» підписано 16.11.2020 акт приймання виконаних будівельних робіт за 2020 рік, до якого внесено недостовірні відомості про улаштування металоконструкції сходів для виходу із другого поверху приміщення НПЦ на дах та встановлення семи од. світильників світлодіодних LED та 10 од. світильників LED прожекторів, які фактично на дату проведення аудиту 22.11.2021 не були виконані, зокрема, відсутні частина перил та встановлені світильники. Вартість перил окремо в акті не виокремлена, натомість вартість світильників в цілому становить 18,3 тис. гривень. Отже, у діях директора коледжу та посадових осіб виконавця робіт (ТОВ «СПЕЦІАЛЬНИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ СЕРВІС») вбачаються ознаки

²² ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 205,1 тис. грн, Київське вище професійне училище швейного та перукарського мистецтва – 61,6 тис. грн, ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» – 18,3 тис. гривень.

розтрати або заволодіння чужим майном, а також внесення завідомо неправдивих відомостей до офіційних документів.

- **Нецільове використання бюджетних коштів**

У порушення вимог пункту 3 Порядку та умов № 925 497,2 тис. грн²³ субвенції спрямовано на поточний ремонт, що не передбачено умовами спрямування субвенції.

Наприклад, департаментом гуманітарної політики Львівської міської ради (головний розпорядник коштів) затверджено ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» кошторис за КПКВК МБ 0611222 «Виконання заходів щодо створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам», у складі якого передбачено видатки в сумі 160,0 тис. грн за КЕКВ 2240 «Оплата послуг (крім комунальних)» на здійснення поточного ремонту.

ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» на виконання кошторисних призначень використано у жовтні та грудні 2020 року 160,0 тис. грн коштів, сформованих за рахунок субвенції, та 187,0 тис. грн власних коштів, відповідно до укладеного договору з ФОП Табен М. В., на поточний ремонт двох майстерень та коридору створеного НПЦ.

Аналогічні факти встановлені в Краматорському вищому професійному училищі (головний розпорядник коштів – департамент освіти і науки Донецької ОДА), яким у 2020 році відповідно до затверджених кошторисних призначень 292,7 тис. грн коштів, сформованих за рахунок субвенції з державного бюджету, спрямовано на поточний ремонт майстерень, та ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва» (головний розпорядник коштів – департамент гуманітарної політики Львівської міської ради), яким спрямовано у 2020 році 44,5 тис. грн на поточний ремонт підлоги в НПЦ.

Таким чином, головними розпорядниками коштів затверджено в кошторисах розпорядників коштів нижчого рівня видатки на здійснення поточного ремонту, які в подальшому здійснені ними не відповідно до напрямів використання коштів, визначених в пункті 3 Порядку та умов № 925, що в значенні статті 119 БКУ є нецільовим використанням бюджетних коштів.

- **Порушення законодавства про публічні закупівлі**

Невідхилення тендерної пропозиції учасника з причин її невідповідності умовам технічної специфікації та іншим вимогам щодо предмета закупівлі тендерної документації (умовам, визначеним в оголошенні про проведення

²³ Краматорське вище професійне училище – 292,7 тис. грн, ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» – 160,0 тис. грн, ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва» – 44,5 тис. гривень.

спрощеної закупівлі, та вимогам до предмета закупівлі) на придбання товарів на загальну суму **2040,0 тис. грн**²⁴, зокрема:

– ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації» у порушення вимог абзацу другого пункту 2 частини першої статті 31 Закону № 922 не відхилено тендерну пропозицію ТОВ «КОМПАНІЯ СЕШАТ», яка не відповідала умовам тендерної документації, а саме, не мала сертифікатів відповідності на навчальні тренажери, підтверджуючих документів відповідності якісних характеристик товару, що пропонувався для постачання, діючим нормативним актам та законодавству тощо. У подальшому з цим учасником у жовтні 2020 року укладено договір на закупівлю двох транспортних симуляторів (навчальних тренажерів) на суму 654,0 тис. грн;

– ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» у порушення вимог абзацу другого пункту 2 частини першої статті 31 Закону № 922 не відхилено тендерну пропозицію ТОВ «Інститут ІМТ», яка не відповідала умовам тендерної документації, а саме, інформація про технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі не містила відомостей про торгові марки двох одиниць обладнання (дисковий розкрійний ніж RSD-70, шабельний розкрійний ніж у комплекті з кольчужною рукавичкою). У подальшому з цим учасником в грудні 2020 року укладено договір на закупівлю обладнання на суму 478,5 тис. гривень. При огляді вказаного обладнання встановлено, що на дисковому розкрійному ножі RSD-70 зображено назву торгової марки «Spark special», модель SM-103. Водночас на шабельному розкрійному ножі найменування торгової марки відсутнє;

– Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 м. Вінниці у порушення вимог абзацу другого пункту 2 частини першої статті 31 Закону № 922 не відхилено тендерну пропозицію ПП «Ющишин», яка не відповідала умовам тендерної документації, а саме, не містила інструкцій українською мовою про зберігання запропонованого обладнання, а також надання інформації про відповідність предмета закупівлі не за формою, наведеною в тендерній документації. У подальшому з цим учасником у листопаді 2020 року укладено договір на закупівлю п'яти одиниць деревообробного обладнання на суму 374,5 тис. грн;

– ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» у порушення вимог пункту 1 частини тринадцятої статті 14 Закону № 922 не відхилено пропозицію ФОП Якобчук В. П., яка не відповідала умовам, визначеним в оголошенні про проведення спрощеної закупівлі, та вимогам до предмета закупівлі, а саме, не містила документів, які підтверджують необхідні

²⁴ ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації» – 654,0 тис. грн, ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» – 478,5 тис. грн, Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 м. Вінниці – 374,5 тис. грн, ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 358,6 тис. грн, Київським вищим професійним училищем швейного та перукарського мистецтва – 99,4 тис. грн, ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» – 75,0 тис. гривень.

технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі. У подальшому з цим учасником у жовтні 2021 року укладено договір на закупівлю електричних побутових приладів на суму 167,5 тис. грн та кухонного приладдя на суму 191,1 тис. грн;

– Київським вищим професійним училищем швейного та перукарського мистецтва в порушення вимог абзацу другого пункту 2 частини першої статті 31 Закону № 922 не відхилено тендерну пропозицію ФОП «КОНОНЕНКО ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ», яка не відповідала умовам тендерної документації, а саме, містила сертифікати англійською мовою без супроводження її перекладом українською мовою, засвідченого нотаріально або легалізованого в установленому законодавством України порядку; не містила санітарно-гігієнічний висновок, сертифікат на систему управління якістю відповідно до стандарту ISO 9001:2015, сертифікат на систему екологічного управління за стандартом ISO14001:2015, сертифікат чи (або) декларацію відповідності на запропоновану продукцію. У подальшому з цим учасником у грудні 2021 року укладено договір на закупівлю обладнання для закладів громадського харчування на суму 99,4 тис. грн;

– ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» в порушення вимог абзацу другого пункту 2 частини першої статті 31 Закону № 922 не відхилено тендерну пропозицію ТОВ «РДІ ЕКСПОРТ», яка не відповідала умовам тендерної документації, а саме, цінова пропозиція не містила характеристик товару, статут підприємства не містив підписи, печатку підприємства, відомості щодо правомочної особи. У подальшому з цим учасником у листопаді 2020 року укладено договір на закупівлю тренажера зварника малоамперного дугового ТСМД-01 вартістю 75,0 тис. гривень.

Уникнення проведення процедури спрощених закупівель шляхом поділу предмета закупівлі на частини на загальну суму 457,7 тис. гривень.²⁵

– ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» в порушення вимог частини десятої статті 3 та частини третьої статті 41 Закону № 922 здійснено поділ предметів закупівлі на частини та уникнено проведення спрощеної процедури закупівлі. Зокрема, укладено у листопаді-грудні 2020 року два договори про закупівлю у ТОВ «ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛАДНАННЯ» обладнання (за кодом ДК 021-2015: 39310000-8 «Обладнання для закладів громадського харчування») на загальну суму 147,4 тис. грн, чотири договори щодо закупівлі у ТОВ «УТП ГРУП», ТОВ «ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛАДНАННЯ», ФОП Лихоман М. А., ФОП Пушкар С. М. меблів (за кодом ДК 021-2015: 39120000-9 «Столи, серванти, письмові столи та книжкові шафи») на загальну суму 81,7 тис. грн та два договори щодо закупівлі у ТОВ «ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛАДНАННЯ» обладнання (за кодом ДК 021-2015: 42940000-7 «Машини для термічної обробки матеріалів») на суму 99,9 тис. грн;

²⁵ ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» – 329,0 тис. грн, ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» – 109,0 тис. грн, ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 19,7 тис. гривень.

– ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» 09.12.2020 здійснено закупівлю за двома договорами, укладеними з ТОВ «Фроніус Україна», зварювального обладнання загальною вартістю 109,0 тис. грн, чим порушено вимоги частини десятої статті 3 та частини третьої статті 41 Закону № 922 щодо поділу предмета закупівлі для уникнення процедури закупівлі.

Довідково. Неоприлюднення (несвоєчасне оприлюднення) змін до річного плану закупівель із зазначенням назви предмета закупівлі за кожним лотом (порушення вимог частини першої, пункту 2 частини другої статті 4 Закону № 922) на суму 1612,2 тис. грн²⁶, несвоєчасне оприлюднення звіту про виконання договору про закупівлю через електронну систему закупівлі (порушення пункту 12 частини першої статті 10 Закону № 922) на суму 629,6 тис. грн²⁷, незабезпечення встановлення замовником вимог під час проведення переговорів надати підтвердження про відсутність підстав для відмови йому в участі процедури закупівлі (порушення частини третьої статті 40 Закону № 922) на суму 312,6 тис. грн²⁸, невідповідність умов договору про закупівлю змісту тендерної пропозиції (порушення частини четвертої статті 41 Закону № 922) на суму 308,8 тис. грн²⁹, обмеження конкуренції та створення умов для дискримінації учасників (порушення частини четвертої статті 22 Закону № 922) шляхом об'єднання різних предметів в один предмет закупівлі на суму 35,0 тис. гривень.³⁰

- **Порушення, пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку**

Невірне відображення (заниження) в бухгалтерському обліку придбаних активів на загальну суму 1152,9 тис. грн³¹, відсутність інвентарних карток обліку на придбані основні засоби на суму 5188,3 тис. гривень³². Усунуто порушень на суму 79,7 тис. гривень.

Наприклад, Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 м. Вінниці придбано у грудні 2020 року обладнання та інструменти за кошти субвенції в сумі 1 016,2 тис. грн, які ним оприбутковано в бухгалтерському обліку на субрахунках основних засобів.

При цьому відповідно до інвентарних карток обліку об'єкта основних засобів придбане у грудні 2020 року обладнання та інструменти були введені в експлуатацію (частково) лише в 2021 році.

²⁶ ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» – 1160,5 тис. грн, ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 451,7 тис. гривень.

²⁷ ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» – 560,8 тис. грн, Краматорське вище професійне училище – 68,8 тис. гривень.

²⁸ Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці».

²⁹ Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці».

³⁰ Краматорське вище професійне училище.

³¹ Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці – 1016,2 тис. грн, ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» – 79,7 тис. грн, ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації» – 57,0 тис. гривень.

³² ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації».

Згідно зі статтею 56 БКУ бюджетні установи ведуть бухгалтерський облік відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку в порядку, встановленому Міністерством фінансів України.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи визначені Стандартом № 121 та розкриті в Методичних рекомендаціях № 11.

Як слідує з вимог чинного законодавства, вартість основних засобів, придбаних установою, до моменту введення в експлуатацію, обліковується у складі незавершених капітальних інвестицій.

Це пов'язано з тим, що усі витрати на виготовлення, придбання та поліпшення об'єктів основних засобів з початку і до закінчення проведення зазначених робіт і введення об'єктів в експлуатацію вважаються незавершеними капітальними інвестиціями. Це положення передбачено в пункті 1 розділу IX Методичних рекомендацій № 11. У бухгалтерському обліку такі суми накопичують за дебетом рахунку 13 «Капітальні інвестиції» і на кінець звітного періоду відображаються у рядку 1030 Балансу.

Однак Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 з недотриманням вимог пункту 4 розділу I Стандарту № 121 та пункту 1 розділу IX Методичних рекомендацій № 11 придбані основні засоби до моменту введення їх в експлуатацію відображено на субрахунках основних засобів, а не у складі незавершених капітальних інвестицій.

- **Порушення, пов'язані з виконанням договірних зобов'язань**

Прийнято товар на загальну суму 2350,4 тис. грн³³, який не містив сертифікати якості (відповідності на товар) та мав гарантійний талон на менший термін.

Наприклад, внаслідок неналежного контролю з боку ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації» отримано у 2020 році від ТОВ «Авто Діло» 8 інформаційних стендів на суму 1270,0 тис. грн та від ТОВ «Компанія СЕШАТ» навчальні тренажери «Автокран» та «Екскаватор» на суму 654,0 тис. грн, до яких в порушення вимог договорів з метою підтвердження відповідності та якості поставленого товару, як це передбачено частиною четвертою статті 180 ГКУ, постачальниками не надано навчальному закладу підтверджуючі документи (сертифікати відповідності та якості тощо).

Також цим закладом отримано у 2020 році від ТОВ «Торгово-консалтингова компанія «Фрай» персональні комп'ютери та ноутбуки на загальну суму 327,0 тис. грн, на які постачальником надано технічні паспорти та гарантійні талони із зазначенням гарантійного терміну експлуатації – **12 місяців** з дати отримання споживачем, що не відповідає умовам договору, відповідно до якого строк гарантії на товар має становити **24 місяці**.

³³ ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації» – 2251,0 тис. грн, Київське вище професійне училище швейного та перукарського мистецтва – 99,4 тис. гривень.

- **Стан внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів**

Відповідно до частини третьої статті 26 БКУ розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

На об'єктах контролю встановлено, що розпорядниками коштів фактично не створено цілісної системи внутрішнього контролю з належною ідентифікацією та оцінкою ризиків. Як наслідок, це не забезпечило ефективне та законне використання бюджетних коштів. Показовим прикладом такого є наступне. Так, директором ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» не організовано належний внутрішній контроль, а саме: не ідентифіковано та не оцінено ризики неефективного прийняття управлінських рішень; не визначено комплексу заходів для забезпечення, зокрема, дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів та повноти виконання покладених на заступників зобов'язань та ступеня досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності бюджетної установи.

Так, директором закладу видано накази від 28.02.2020 № 42 та від 31.05.2021 № 90 про делегування повноважень та призначення осіб з персональною відповідальністю за результатами діяльності ДНЗ на 2020 та 2021 роки відповідно, яким делеговано більшу частину повноважень заступників та керівників структурних підрозділів. Наприклад, делеговано зобов'язання із забезпечення виконання показників ефективності використання державного майна та його збереження і раціонального використання бюджетних коштів, а також показників майнового стану ДНЗ; забезпечення цільового та ефективного використання коштів тощо. Водночас за директором залишились обов'язки погодження кандидатури на призначення (звільнення) на (з) посади головного бухгалтера та заступників керівника. При цьому директором взагалі не визначено механізму здійснення контролю за виконанням закріплених за заступниками керівника та керівниками структурних підрозділів обов'язків.

У Вінницькій області на трьох перевірених об'єктах контролю підрозділи внутрішнього контролю/аудиту не створено, зокрема з причин не передбачення штатними розписами таких установ посад, які б функціонально виконували вказані повноваження.

Отже, у результаті неналежної організації системи внутрішнього контролю на 12 об'єктах контролю (у 2020–2021 роках отримали субвенцію 103 ЗП(ПТ)О) зафіксовано 54 факти порушень, зокрема, 13 фактів нерезультативного використання бюджетних коштів, 6 – використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства, 7 – заподіяння матеріальної шкоди (збитків) територіальним громадам внаслідок прийняття управлінських рішень з порушенням норм законодавства, 3 – нецільового використання бюджетних коштів, 18 – порушення законодавства про публічні закупівлі, 4 – пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку, та 3 – з виконанням договірних зобов'язань.

З огляду на обсяги використаних коштів субвенції, підданих контролю на предмет законності та ефективності їх використання безпосередньо на об'єктах контролю в регіонах – 33,5 млн грн, питома вага використання коштів з порушенням вимог законодавства (у тому числі збитки і нецільове) та нерезультативного використання становить 23,3 відс., що свідчить про недостатній рівень фінансової дисципліни та внутрішнього контролю, підтверджений результатами аудиту.

V. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ

- За результатами проведеного МОН узагальнення діяльності НПЦ за 2020 рік³⁴ на початок 2021 року кількість НПЦ, створених на базі ЗП(ПТ)О, становить 364, із них за кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – 182 (50 відс.), за кошти місцевих бюджетів – 51 (14 відс.), за кошти партнерів – 75 (21 відс.) та за власні кошти – 56 (15 відсотків).

Найбільше НПЦ створено для підготовки за професіями **будівельної галузі** – 109 (30 відс.), **машинобудування** – 63 (17 відс.) та сфери обслуговування – 43 (12 відс.), найменше – за професіями з автоматизації та приладобудування – 1 (0,3 відс.), видавництво та поліграфія – 3 (0,8 відс.) та інформаційні технології – 8 (2,2 відсотка).

Частка учнів, які здобувають професії на базі цих НПЦ, становить **19,1 відс.** (загальна кількість учнів закладів П(ПТ)О – 234 404 особи, навчається на базі НПЦ – 44 870 осіб).

Більшість НПЦ здійснюють підготовку учнів у будівельній галузі з професій, зокрема: **маляр, штукатур, лицювальник-плиточник, монтажник санітарно-технічних систем та устаткування**; в машинобудівній галузі за професіями, зокрема: **токарь, фрезерувальник, шліфувальник, свердлувальник, електрогазозварник**; в галузі сфери обслуговування з професій, зокрема: **офіціант, майстер ресторанного обслуговування, перукар, манікюрник, педикюрник, адміністратор (господар) залу**.

За цими професіями за даними Державної служби зайнятості спостерігається як дефіцит вакансій, так і дефіцит кадрів.

Інформація про кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій у 2021 році наведена в таблиці 1.

³⁴ Станом на 01.02.2022 зазначена інформація за 2021 рік ще не узагальнена МОН. Кошти субвенції у 2021 році спрямовано 62 ЗП(ПТ)О для створення на їх базі НПЦ.

**Інформація про кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій
у 2021 році**

осіб

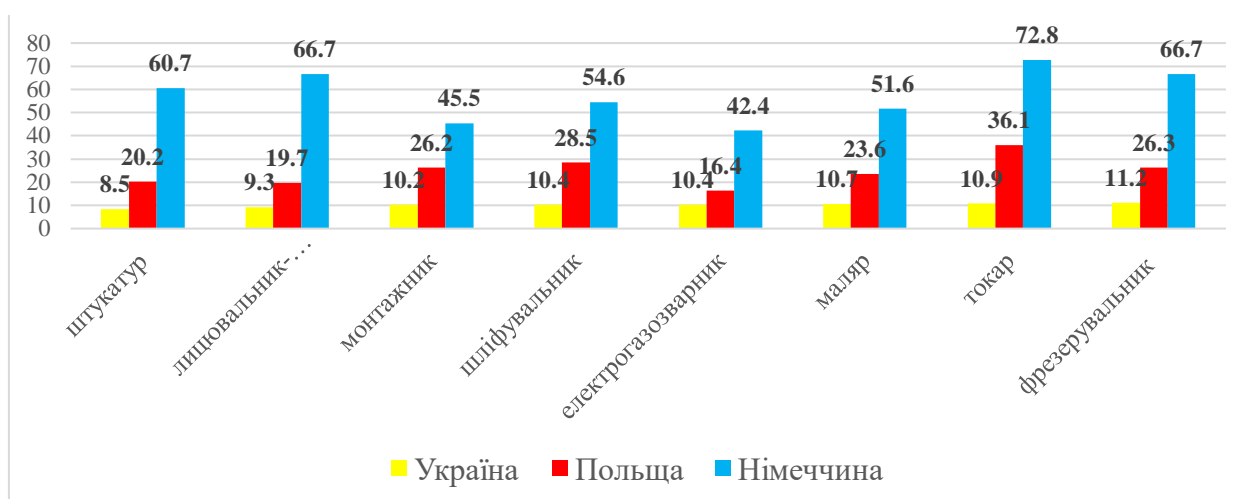
Перелік професій	чисельність безробітних	кількість вакансій	дефіцит вакансій (-), дефіцит кадрів (+)
штукатур	1 566	999	-567
лицювальник-плиточник	658	395	-263
шліфувальник	284	549	+265
електрогазоварник	5 112	5 007	-105
маляр	2 538	1 932	-606
токарь	1 743	2 340	+597
фрезерувальник	410	739	+329

Як видно з таблиці 1, чисельність безробітних за професіями «штукатур» та «лицювальник-плиточник» перевищувала майже у півтора рази кількість вакансій на зазначені професії. Натомість за професіями «шліфувальник» та «фрезерувальник» кількість вакансій майже в два рази перевищувала кількість безробітних. Отже, попит на вказані професії є набагато більшим, ніж пропозицій на ринку праці.

• Разом з тим рівень оплати працівників за вказаними професіями є набагато нижчим (у 2–7 разів), ніж в країнах Польща та Німеччина, в яких вказані професії також є затребуваними на ринку праці.

Порівняння рівнів оплати праці працівників за робітничими професіями в Україні, Польщі та Німеччині³⁵ наведено в діаграмі 1.

Діаграма 1. Порівняння рівнів оплати праці працівників за робітничими професіями в Україні, Польщі та Німеччині (тис. грн)

Як видно з діаграми 1, заробітна плата робітника за професією «лицювальник-плиточник» (сфера професійної діяльності – спеціалізовані

³⁵ Дані станом на 14.12.2021 (на момент проведення аудиту в МОН).

будівельні роботи, роботи із завершення будівництва) в Україні за даними Державної служби зайнятості становить 9,3 тис. гривень. Натомість у Польщі за даними сайтів з працевлаштування – 19,7 тис. грн, або в два рази вища, в Німеччині – 66,7 тис. грн, або в 7,2 рази вища за заробітну плату в Україні.

Аналогічно за професією «токарь» (сфера професійної діяльності – виробництво машин та устаткування, виробництво транспортного устаткування) розмір заробітної плати в Україні становить 10,9 тис. грн, у Польщі – 36,1 тис. грн, у Німеччині – 72,8 тис. грн, що в 3,3 та 6,7 разів відповідно перевищує таку заробітну плату в Україні.

Наприклад країна Ізраїль³⁶ пропонує для 2000 українців за професіями «арматурник», «опалубник», «лицювальник-плиточник», «штукатур» працевлаштування в своїй країні терміном на 5 років. Роботодавець цієї країни гарантує оплату праці в розмірі 5600 ізраїльських шекелів за 182 годин місячної норми робочого часу, або 48,5 тис. грн³⁷, проживання з усіма умовами за окрему плату та медичне страхування за окрему плату в розмірі 703 шекелів (6,1 тис. грн). Отже, фактично працівник отримує на руки 54,6 тис. грн, що в 6 разів більше від заробітної плати, яку отримує, наприклад штукатур в Україні.

Довідково. Окрім фінансово-економічної основи в частині недостатньої вмотивованості громадян України, на рішення про їх роботу за кордоном впливає соціальний чинник. Так, поряд з вищою заробітною платою український заробітчанин за кордоном додатково отримує соціальний пакет, зокрема, медичне страхування. Наприклад, польське законодавство передбачає, що кожен працівник повинен бути застрахованим. Легально працевлаштовані іноземці теж не є винятком, адже підлягають страхуванню на підставі трудового договору або договору-доручення. Для цього роботодавець передає дані нового працівника в Управління соціального страхування (ZUS) і щомісяця виплачує внески в Національний фонд здоров'я (NFZ). Загалом, система соціального захисту в Польщі забезпечує іноземцям надійний захист та надання необхідної допомоги при офіційному працевлаштуванні.³⁸

Про перелічені ризики (високий рівень трудової міграції, низька оплата праці робітничих професій) зазначали також керівники ЗП(ПТ)О у заявках про отримання субвенції для створення НППЦ, а також учні цих закладів³⁹.

³⁶ Стаття «Працевлаштування в Державі Ізраїль» [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/pracevlashtuvannya-v-derzhavi-izrayil>

³⁷ Курс ізраїльського шекеля за даними офіційного курсу валют Національного банку України станом на 14.12.2021 становив 8,656 гривень.

³⁸ Стаття «Медична допомога в Польщі. Як діяти у випадку хвороби?» [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://shoppingpl.com/post/220-medychna-dopomoha-v-polshchi-yak-diayati-u-vypadku-khvoroby>.

³⁹ Під час проведення аудиту з метою залучення учнів до співпраці та дослідження їх думки щодо стану досягнення соціально-економічного ефекту від спрямування бюджетних коштів на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам Рахункова палата листом від 29.11.2021 №18-2933 звернулася до 102 ЗП(ПТ)О, перелік яких визначено в наказах МОН № 544 та № 846, з проханням провести в онлайн режимі анонімне анкетування всіх учнів, які навчаються в навчально-практичних центрах закладів професійної (професійно-технічної) освіти, шляхом поширення серед них посилення на електронну форму анкети (<https://forms.gle/sdsQh5TXg5N1QZ58A>).

За результатами анонімного анкетування **3237 учнів**, які навчаються в ЗП(ПТ)О від одного семестру до чотирьох років та отримують освіту в НПП, встановлено, що 1682 учнів (52 відс.) вважали, що матеріальну технічну базу в НПП створено на високому рівні, інші відповіли, що на середньому та низькому.

На питання, чи **відповідає техніка, обладнання, матеріали та устаткування для навчального процесу сучасним технологіям**, 1760 учнів (лише 54 відс.) відповіли ствердно.

Стосовно наданих компетентностей, **які потрібні для подальшої професійної діяльності, успішного працевлаштування**, 1873 учні (лише 58 відс.) відповіли, що їх повністю сформовано.

На більш важливе для економіки України питання **«По закінченню навчального закладу, де плануєте в подальшому працювати»** **1895 учнів (59 відс.) відповіли**, що планують працювати в Україні. Натомість 1104 учні, які навчаються в НПП (35 відс.) зазначили, що планують працювати за кордоном. Таку відповідь учні аргументували переважно рівнем оплати праці за кордоном, професійним розвитком та рівнем життя.

На думку тільки 1171 учнів (37 відс.) працівники їх сфери діяльності отримують гідну оплату праці в Україні. Натомість інші (63 відс.) надали протилежну відповідь, але при цьому 1046 учнів (32 відс.) зазначили, що бажали б отримувати понад 25 тис. грн, **1452 учнів (45 відс.) згодні на оплату праці від 16 до 25 тис. гривень**.

Позитивними факторами трудової міграції є надходження до України додаткової іноземної валюти та здобуття цінного практичного досвіду, а також підвищення кваліфікації вітчизняних спеціалістів за кордоном. Так, за даними Національного банку України⁴⁰ трудові мігранти переказали в Україну у 2021 році 15,0 млрд дол. США⁴¹ (у 2020 році – 12,0 млрд дол. США). Грошові перекази робітників, які працюють за кордоном більше одного року, становили 2,0 млрд дол. США. Також експерти відмічають, що трудова міграція сприяє інтеграції України до світового ринку праці, надає можливість працездатному населенню реалізувати свої здібності за кордоном, підвищити рівень кваліфікації, поліпшити матеріальне становище, послабити потік безробіття на національному ринку праці, знизити соціальну напруженість в суспільстві.

Водночас негативними факторами трудової міграції навіть у довоєнний період була значна втрата Україною конкурентоспроможної частини власної робочої сили, що призводить до уповільнення темпів науково-технічного прогресу; відсутність наповнення пенсійного і соціального фондів через відсутність відрахувань від заробітної плати заробітчани; вкладання державою

⁴⁰ Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну [Електронний ресурс]. – Доступний з: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_m.pdf.

⁴¹ У національній валюті за ставкою НБУ станом на 31.12.2021 (27,2782 грн за 1 дол. США) сума переказів становить 409,2 млрд грн, що зіставно з плановими надходженнями у 2022 році до загального фонду ДБУ податку та збір на доходи фізичних осіб, податку на прибуток, рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів, податку на міжнародну торгівлю та зовнішні операції, які відповідно до закону про ДБУ на 2022 рік становлять 406,4 млрд гривень.

коштів у підготовку фахівців для потреб власної економіки (це затрати на навчання на всіх освітніх рівнях), які в результаті створюють додану вартість за межами країни.

- З перевірених в областях 12 ЗП(ПТ)О, яким спрямовано кошти субвенції на створення НПЦ, встановлено, що деякими з них внаслідок прийняття неефективних та в деяких випадках незаконних рішень не забезпечено створення НПЦ. У результаті ефект від використання коштів не досягнуто в повній мірі.

Так, в Краматорському вищому професійному училищі планувалося створення двох НПЦ за професіями «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів. Електрозварник ручного зварювання» (у 2020 році), «Кухар. Кондитер. Офіціант» (у 2021 році). Фактично частину коштів субвенції використано, а НПЦ у повному обсязі не створено, штатні розписи не затверджено. Зокрема, за професією «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів. Електрозварник ручного зварювання» закладом придбано частину обладнання, морально та фізично застарілого, із слідами експлуатації, іржі та дефектами.

За професією «Кухар. Кондитер. Офіціант» навчальні плани не були складені у зв'язку з неможливістю формування груп для навчання за вказаною професією, договори на придбання обладнання для створення НПЦ за вказаною професією були розірвані.

У ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» створено НПЦ за професією «Кравець, закрійник», затверджено положення. При цьому 11 місяців після створення НПЦ керівником закладу штатний розпис та штат НПЦ не затверджено. Основною причиною зазначеного, за поясненням керівника, є відсутність коштів на спеціальному рахунку для утримання штатних працівників центру, який відповідно до Положення № 694 є єдиним джерелом утримання. Фактично додаткова закупівля товарів, робіт, послуг для НПЦ училищем не здійснювалась, відбувалося лише поточне утримання центру.

У Маріупольському вищому металургійному професійному училищі створено НПЦ за професіями «Електрозварник ручного зварювання. Зварювальник на напівавтоматичних та автоматичних машинах». Однак за виділені кошти з державного та місцевого бюджету оснащено центр основними засобами навчання не у повній відповідності із стандартами П(ПТ)О за вказаною професією, що фактично не дозволяє закладу на базі створеного НПЦ підготувати якісно робітників за вказаною професією.

У ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації», Київському вищому професійному училищі швейного та перукарського мистецтва створено НПЦ, однак штатний розпис і штат не затверджено через відсутність наповнення спеціального фонду. Обов'язки щодо навчання учнів в НПЦ покладено на співробітників закладу.

У ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти» створено НПЦ за професією «Зварник», затверджено положення, штат і штатний розпис. Утримання НПЦ здійснюється за рахунок коштів, отриманих від надання платних послуг та від центрів зайнятості. НПЦ розміщено у приміщенні

ЗП(ПТ)О шляхом переобладнання існуючої слюсарної майстерні та приміщення кабінету, видатки на утримання яких здійснювалося відповідно до кошторисних призначень з місцевого бюджету. Водночас встановлення в НПЦ нового енергоємного обладнання призвело до додаткового навантаження на складову статті витрат «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв», а саме оплату послуг з постачання електроенергії в 1,5 раза, а також призвело до збільшення потреби в додатковому фінансовому ресурсі та перегляду затверджених лімітів споживання електроенергії. У результаті зумовило додаткове навантаження на місцевий бюджет.

Отже, належного соціально-економічного ефекту від використання коштів субвенції не досягнуто, хоча їх спрямування дозволило створити НПЦ та облаштувати їх обладнанням. Водночас результат подальшого функціонування НПЦ та його вплив не оцінюється, а показники трудової міграції громадян робітничих професій свідчить про відсутність взаємозв'язку між вкладеними коштами у навчання та створення умов для подальшого працевлаштування випускників та їх професійної діяльності в Україні на благо держави з гідним стимулюванням праці.

ВИСНОВКИ

1. Спрямування у 2020–2021 роках з державного бюджету місцевим бюджетам 250,0 млн грн субвенції на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти лише частково дозволило створити структурну основу для актуалізації та розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні, а також лише частково покращити матеріально-технічну базу її закладів шляхом придбання відповідної техніки, обладнання, матеріалів, устаткування та здійснення капітального ремонту (реконструкції) майстерень, лабораторій та навчальних кабінетів, що вкрай необхідно для вдосконалення саме практичної прикладної бази підготовки робітничих кадрів з урахуванням загальносвітових тенденцій розвитку виробничих технологій.

Виділення з державного бюджету субвенції також обумовило залучення у сферу професійної (професійно-технічної) освіти з місцевих бюджетів та/або інших джерел, не заборонених законодавством, щонайменше 75 млн грн на засадах співфінансування.

1.1. Водночас відсутність затверджених конкретних якісних або кількісних вимірників (індикаторів) за окремими критеріями, яким має відповідати заклад професійної (професійно-технічної) освіти для створення на його базі навчально-практичного центру; результативних показників діяльності навчально-практичного центру; відсутність визначеного та законодавчо затвердженого переліку професій, які належать до пріоритетних галузей економіки країни, регіонів, створюють ризики недосягнення цілей реформи професійної (професійно-технічної) освіти при збереженні таких організаційно-управлінських підходів до її імплементації. Отже, видатки державного бюджету в частині коштів субвенції не досягають

поставлених цілей, тобто бюджетні кошти використано нерезультативно.

Ще однією проблемою є **негативні тенденції щодо впливу робітничих кадрів за кордон**, у результаті чого інвестування державою коштів у підготовку фахівців для потреб власної економіки, з урахуванням затрат на навчання на всіх освітніх рівнях, є фактично інвестиційним внеском в економіку інших країн, що призводить до втрати Україною конкурентоспроможної частини власної робочої сили та знижує ефективність вкладених ресурсів держави та громад.

Таким чином, коштом державного бюджету у вигляді субвенції, спрямованої на поліпшення матеріально-технічного стану закладів П(ПТ)О, що здійснюють підготовку фахівців на базі навчально-практичних центрів, забезпечується підготовка українських громадян, які в подальшому, як правило, виїжджають за кордон та розбудовують економіку інших держав.

Зазначена проблема спричинена відсутністю синергії державної економічної та гуманітарної політики (відповідних центральних органів виконавчої влади), що унеможливує отримання державою та територіальними громадами очікуваного соціально-економічного ефекту від спрямування видатків державного бюджету.

1.2. Спрямовані у 2020–2021 роках 250,0 млн грн коштів субвенції практично **розпорошено між 103 закладами** (61, або більша половина яких отримали від 200 тис. до 2 млн грн кожен), що не може забезпечити досягнення сукупного ефекту від використання державних коштів. Отже, кошти державного бюджету використано нерезультативно. Про це свідчать фактичні результати реалізації заходів на місцях, встановлені аудитором.

На сьогодні питання підготовки робітничих кадрів набуває особливої актуальності, оскільки після завершення російської агресії та війни на території України виникне значна потреба в кадрах (арматурник, будівельник, штукатур, облицювальник-плиточник, столяр, маляр-штукатур, монтажник, інші будівельні та технічні професії), які мають забезпечити швидке та якісне відновлення об'єктів житлової та нежитлової інфраструктури, що зазнали руйнації. Саме робітничі кадри за цими професіями, підготовка яких здійснюється на базі навчально-практичних центрів закладів П(ПТ)О, є найбільш затребуваними за кордоном, тому Україна має вжити всіх заходів, щоб не допускати їх вплив з огляду на необхідність відбудови країни, але з урахуванням належних мотиваційних механізмів.

2. Міністерством освіти і науки України спільно з Міністерством економіки України, обласними державними адміністраціями та Київською міською державною адміністрацією не вжито заходів щодо визначення переліку професій, які належать до пріоритетних галузей економіки країни, регіонів.

Однією з умов надання субвенції відповідно до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 925, є

створення навчально-практичних центрів за професіями, які належать до пріоритетних галузей економіки регіону, країни. Переліку таких професій не визначено.

У зв'язку з цим створення навчально-практичних центрів збувалося до професій за профілем фактично наявних в регіонах закладів професійної (професійно-технічної) освіти; потреби в кадрах відповідно до умов регіонального замовлення; загальної кількості здобувачів освіти – не менше 400 осіб (для Донецької і Луганської областей – не менше 300 осіб) та можливості місцевих бюджетів профінансувати відповідні видатки на рівні 30 відсотків.

Зазначене спричинило створення за рахунок коштів субвенції навчально-практичних центрів за професіями, наприклад, у галузі поліграфія, торгівля, сфері обслуговування. Водночас за даними Державної служби зайнятості найбільше вакансій у 2020–2021 роках спостерігалось у галузях сільське, лісове та рибне господарство, переробна промисловість, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (майже 50 відс. загальної кількості серед 19 видів економічної діяльності).

3. Відсутність затверджених комісією МОН конкретних якісних та кількісних вимірників (індикаторів) за окремими із критеріїв оцінки заявок закладів професійної (професійно-технічної) освіти, за якими мають бути відібрані і створені НПЦ, фактично позбавило об'єктивності при відборі таких закладів і призвело до нерезультативного використання бюджетних коштів.

Рішеннями комісій, які утворено МОН, не затверджено вимірники (індикатори) за такими критеріями оцінки заявок, як «співпраця із соціальними партнерами, участь у проєктах»; «очікуваний ефект від створення навчально-практичного центру»; «якісний склад педагогічних працівників закладу професійної (професійно-технічної) освіти»; «зв'язок з ринком праці»; «якість інфраструктури та обладнання, включаючи навчальні, рекреаційні та інші приміщення»; «досвід та потенціал викладання для різних груп здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти (молодь, дорослі, особи з особливими освітніми потребами)».

У результаті відбір здійснювався суб'єктивно на підставі інформації, наведеної керівниками закладів у заявках, що не завжди відповідала дійсності. Зазначене зумовило відбір закладів, які у подальшому неспроможні забезпечити результативне використання коштів та подальший розвиток навчально-практичних центрів.

Наприклад, відібрано державний навчальний заклад «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу», державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної механізації», Київське вище професійне училище швейного та перукарського мистецтва, яким виділено кошти субвенції на створення навчально-практичних центрів, які фактично неспроможні утримувати штат цих центрів через відсутність коштів на їх спеціальних рахунках, які визначено

єдиним джерелом здійснення відповідних видатків. Це ставить під загрозу функціонування таких центрів у подальшому та обумовило окремі факти незаконного та нерезультативного використання коштів субвенції.

4. Окремими перевіреними закладами професійної (професійно-технічної) освіти допущено факти нерезультативного використання 2,5 млн грн, використання 1,6 млн грн з порушенням вимог законодавства, завдання матеріальної шкоди (збитків) громадам на суму 3,2 млн грн, нецільове використання 0,5 млн грн, а також інші порушення, пов'язані з проведенням публічних закупівель, веденням бухгалтерського обліку, на загальну суму 14,1 млн гривень.

4.1. У 9 з 12 перевірених закладів встановлено придбання обладнання, матеріалів та устаткування, яке не використовується за призначенням тривалий термін (більше шести місяців). Це свідчить про нерезультативне використання 1,5 млн грн і неготовність окремих закладів до створення навчально-практичних центрів.

Краматорським вищим професійним училищем, яке відібране комісією для створення на його базі навчально-практичного центру, придбано застаріле обладнання та не відповідно до тендерної документації на загальну суму 2,9 млн грн (без будь-якого документального підтвердження кондиційності обладнання). Зокрема закладом придбано 15 одиниць морально та фізично застарілого обладнання на загальну суму 1,2 млн грн, що пошкоджено іржею та має замасковані фарбою дефекти. За даними фактами, відповідно до рішення Рахункової палати від 07.12.2021 № 32-8, поінформовано Офіс Генерального прокурора, у результаті чого 21.12.2021 зареєстровано кримінальне провадження.

Також заподіяно матеріальної шкоди (збитки) територіальним громадам внаслідок оплати трьома закладами професійної (професійно-технічної) освіти придбання товарів (виконання робіт), які фактично не поставлено (не виконано), на загальну суму 285,0 тис. грн, зокрема, ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» – 205,1 тис. грн, Київським вищим професійним училищем швейного та перукарського мистецтва – 61,6 тис. грн, ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» – 18,3 тис. гривень.

4.2. Допущення посадовими особами семи об'єктів контролю адміністративних правопорушень спричинило обрання під час здійснення процедур закупівель переможців торгів, пропозиції яких не відповідали умовам тендерної документації, та укладання з ними договорів на придбання товарів на суму 2,5 млн гривень. У результаті придбано товари, які не мають сертифікатів відповідності та якості, не містять ідентифікації торгових марок.

Неспроможність підрозділів внутрішнього контролю здійснювати належний нагляд за станом управління бюджетними коштами призвела до передбачення головними розпорядниками коштів видатків розпорядникам коштів нижчого рівня на здійснення поточних ремонтів замість капітальних ремонтів, які ними проведено відповідно до кошторисних призначень.

У результаті капітальний ремонт Краматорським вищим професійним училищем на суму 292,7 тис. грн, ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу» – 160,0 тис. грн, ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва» – 44,5 тис. грн не виконано, що призвело до нецільового використання бюджетних коштів.

5. Низький відсоток капітальних вкладень місцевих бюджетів у розвиток матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти та розпорошення субвенції між різними закладами стримує розвиток і оновлення матеріально-технічної бази таких закладів та концентрацію ресурсу на досягненні комплексних цілей. Нерелевантна політика щодо здійснення капітальних вкладень в розвиток закладів професійної (професійно-технічної) освіти системно створює ризик неякісної підготовки фахівців, що не відповідає тенденціям на ринку виробничих технологій і апіорі шкодить їх конкурентоспроможності.

5.1. Частка капітальних видатків у загальному обсязі касових видатків з місцевих бюджетів у 2020–2021 роках за КБК 0930 «Підготовка кадрів закладами професійної (професійно-технічної) освіти та іншими закладами освіти» є незначною (нижче 4 відс., або 400 млн грн). Як наслідок, лише 34 відс. навчально-виробничого обладнання і техніки мають термін експлуатації до 10 років, 40 відс. – понад 20 років, хоча сучасні тенденції та рівень розвитку технологій вимагають повної заміни наявного обладнання або його значного оновлення.

У результаті заклади мають матеріально-технічну базу, яка не відповідає сучасним вимогам до рівня підготовки професійних кадрів, а спрямована з державного бюджету субвенція лише частково вирішила проблемні питання, не створивши підвалини для актуалізації системи професійної (професійно-технічної) освіти та забезпечення її конкурентоспроможності з подальшим фаховим поповненням реального сектору економіки держави.

5.2. За результатами анонімного опитування 3237 учнів (проведене Рахунковою палатою), які навчаються на базі навчально-практичних центрів при закладах професійної (професійно-технічної) освіти, засвідчили, що відсутність чіткої стимулюючої пропозиції роботи в Україні, а також вищий рівень оплати праці, рівень життя та можливість професійного розвитку є аргументом планів для 1104 учнів (34 відс.) працювати після завершення навчання за кордоном.

Високий рівень трудової міграції, низька оплата праці робітничих професій керівниками закладів визначені як основні ризики, пов'язані з реалізацією проекту створення навчально-практичного центру та потенційними негативними наслідками. Зокрема, станом на 14.12.2021 заробітна плата робітника за професією «лицювальник-плиточник» (сфера професійної діяльності – спеціалізовані будівельні роботи, роботи із завершення будівництва) в Україні за даними Державної служби зайнятості становить 9,3 тис. гривень. Натомість в Польщі за даними офіційних сайтів з

працевлаштування, перелік яких наведений в матеріалах аудиту – 19,7 тис. грн або в два рази вища, в Німеччині – 66,7 тис. грн, або в 7,2 раза вища за заробітну плату в Україні.

У результаті 48 відс. українських трудових мігрантів, які працюють в Польщі, за даними на кінець 2021 року мають професійну (професійно-технічну) освіту та в подальшому збираються отримати дозвіл на постійне проживання в цій країні.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти надіслати Верховній Раді України протягом 15 днів з дня затвердження цього Звіту.

2. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку, Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури, Раді національної безпеки і оборони України** в порядку інформування.

3. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати **Кабінетові Міністрів України та рекомендувати:**

3.1. Доручити Міністерству фінансів України, Міністерству економіки України, Міністерству освіти і науки України, Державній службі зайнятості, обласним державним адміністраціям, Київській міській державній адміністрації:

- визначити поточну та перспективну (на 5 років) потребу в робітничих кадрах з огляду на необхідність відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури (будинків, будівель, доріг, мостів тощо);

- зіставити визначену потребу з реальною наявністю на ринку праці відповідних кадрів;

- визначити в порядку, встановленому законодавством, перелік закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що спроможні готувати робітничі кадри за професіями, в яких є потреба;

- з метою задоволення потреб у робітничих кадрах в умовах воєнного стану та відновлення економіки держави в післявоєнний період, розглянути необхідність розроблення та затвердження програми розвитку професійної освіти, яка б базувалась на вивченні реальних регіональних потреб ринку праці, була спрямована на підтримку затребуваних та інноваційних проєктів із урахуванням кращого світового досвіду та міжнародних практик; розглянути питання звернення до міжнародної донорської спільноти щодо

співфінансування такої програми та можливого утворення окремого цільового фонду для відбудови та розвитку системи професійної освіти;

– з метою впровадження сучасних технологій в освітній процес розглянути питання запровадження державно-приватного партнерства у сфері освітніх послуг;

– розглянути питання щодо запровадження фінансової підтримки підприємств, які забезпечують навчання на своїй базі учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

3.2. Забезпечити контроль за належним виконанням Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України, Міністерством освіти і науки України, Державною службою зайнятості, обласними державними адміністраціями, Київською міською державною адміністрацією наданих Рахунковою палатою пропозицій.

4. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **Міністерству освіти і науки України** і рекомендувати:

– у проєкті Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022–2027 роки, розробленої МОН на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 № 1619 «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022–2027 роки», передбачити розроблення та затвердження рамкової методики аналізу регіональних ринків праці з можливістю проведення щороку моніторингу, актуалізації відповідних даних – для планування освітньої діяльності і прогнозування потреб у кадрах за професіями;

– розробити та затвердити ключові показники діяльності навчально-практичних центрів та критерії їх оцінки;

– затвердити чіткі кількісні та якісні вимірники (індикатори) за кожним з обраних критеріїв, яким має відповідати заклад, для його включення до затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких планується створення навчально-практичних центрів, а також довести зазначені вимірники до обласних державних адміністрацій, Київської міської державної адміністрації та закладів професійної (професійно-технічної) освіти для врахування;

– внести зміни до Типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 06.12.2010 № 1204, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 січня 2011 р. за № 114/18852, в частині їх доповнення посадами керівника (завідувача) навчально-практичного центру та одиницями педагогічних працівників для забезпечення діяльності таких центрів.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», Київському вищому професійному училищу швейного та перукарського мистецтва, ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівельної**

механізації», Вищому художньому професійно-технічному училищу № 5 м. Вінниці, ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці», ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», ДПТНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище автомобільного транспорту та будівництва», ДНЗ «Львівське вище професійне училище технологій та сервісу», Краматорському вищому професійному училищу, Маріупольському вищому металургійному професійному училищу, ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти», ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» та рекомендувати запланувати і вжити заходів за результатами розгляду рішення Рахункової палати.

6. Повідомити Офіс Генерального прокурора про виявлені ознаки кримінальних правопорушень.

Заступник Голови
Рахункової палати

Андрій МАЙСНЕР